

Funnið fram til eitt triðja orgul í Vestmanna kirkju

Tað gongur framá í arbeiðinum at savna upplýsingar hjá teimum, ið gera minnisrit í sambandi við at Vestmanna kirkja triðja sunnudag í advent í ár kann halda sín 100 ára føðingardag

Vestmanna: Sosialurin fortaldi í blaðnum hósdagin um arbeiðið at gera minnisrit í sambandi við at Vestmanna kirkja verður 100 ár í desember mánaði. Arbeiðsbólkurin, ið ger minnisritið, sóknast eftir øllum møgulegum upplýsingum um kirkjuna, men kortini vóru fleiri ósvaraðir spurningar.

Greinin var grundað á »Kirkjublaðið«, ið varð borið í húsini í Vestmanna fyri jól, og síðani tað er ikki so lítið hent í málinum.

– Síðani »Kirkjublaðið« kom út, hava fleiri vent sær til okkara við upplýsingum um kirkjuna og ymist av tí, vit sóknast eftir, og okkurt hava vit eisini sjálvi funnið fram. Men hóast tað, so vantar okkum enn nógvar upplýsingar – serliga skrivligt tilfar um kirkjuna, sigur Jóannes Fonsdal, ið saman við Margrethu Andreassen, Hans Petersen og sóknarprestinum Una Næs situr í arbeiðsbólkinum.

Fáa ongantið on nógva tilfar

– Hóast vit hava fingið okkurt at vita, so merkir tað ikki, at vit ikki framvegis eru áhugað í at frætta meira um kirkjuna. Vit kunnu ongantið hava on nógva tilfar at arbeiða útfra, og eisini ger tað seg galdandi, tá arbeiðið verður við einum minnisriti sum hesum, er neyðugt at hava so rættar og nágreiniligar upplýsingar sum gjørligt. So vit frætta fegin frá øllum, ið vita okkurt.

Av serligum áhuga hjá arbeiðsbólkinum var at fáa at vita, hvat hendi við tí orglinum, ið stóð í Vestmanna kirkju, áðrenn núverandi pípuorgul kom í kirkjuna 22. oktober 1916.

Men nú vísir tað seg, at talan ikki bert hevur verið um eitt orgul undan hesum, men um tvey orgul – tvey sokallað harmonium.

Fyrsta orglið fór til Skopunar

– Vit hava funnið fram til, at kirkjuráðið í september mánaði í 1894 keypti eina nótabók til táverandi organist í kirkjunni, Thomasi Thomsen á Heyganesi, greiður Jóannes Fonsdal frá.

– Tað orglið fór síðani í Skopunar kirkju, har tað

Myndin omanfyri av báðum kirkjunum í Vestmanna er tikin í 1895, tá nýggja kirkjan júst var liðug og tann gamla enn ikki var niðurtikin. Tað er F. Borgesen, ið hevur tikið myndina, og stendur hon í myndakalendaranum hjá Føroya Forngrípafelag fyri desember mánaði, tá kirkjan fyllir 100 ár. Hetta er ein rættiliga sjáldsom mynd, júst tí báðar kirkjurnar standa uppi samstundis. Gamla kirkjan, ið var frá 1832, varð síðani tikin niður, og partur av viðinum varð brúktur í Skopunar kirkju, ið varð vígd tvey ár seinni. Meðan gamla kirkjan var av gamla slagnum – tjørað timburkirkja á grótgrund og við flagtekju og hvítum torni, er nýggja kirkjan úr gróti við høgum spískum vindeygum og skífurtekju

var, til nýtt orgul kom har. Tá sogað organisturin har flutti til Havnar, tók hon orglið við sær, og tað stendur í einum húsum í Havn í dag.

Tað var havnarmaðurin Petur C. Johansen í Mattalág – vanliga nevndur Petur Post, tí hann førði post millum Havnina og Skopun – ið bygd í bæði Vestmanna kirkju og Skopunar kirkju, ið syrgdi fyri, at gamla orglið í Vestmanna fór til Skopunar.

Tá gamla kirkjan í Vestmanna varð tikin niður, varð hon flutt til Skopunar, har hon varð brúkt til meginpartin av innrættinginum í Skopunar kirkju.

Kirkjufólkið gav nýtt orgul í 1895

Næsta orglið í Vestmanna kirkju varð givið av kirkjufólkinum í 1895. Tað varð tá gjørt á tann hátt, at menninir tóku seg saman um at geva orglið, meðan kvinnurnar so góvu kirkjunni tveir vakrar prímjósakrónur.

– Hvat er blivið av hesum orglinum, vita vit ikki meira enn so, at tað varð burturlutlað, tá núverandi orglið kom í 1916, sigur Jóannes Fonsdal.

– Luturin fall á ein mann vesturi í Bø, Elias Joensen, men so vita vit ikki meira um tað orglið. Hvar tað er í dag, um tað yvirhøvur er til, vita vit ikki, so upplýsing-

um hesum viðvíkjandi hava vit sjálvandi stóran áhuga fyri.

Staðið í kirkjunni hjá Grundtvig

Tað triðja orglið í Vestmanna kirkju, sum varð tikið í nýtslu 22. oktober í 1916, varð eisini givið av vestmenningum, og forsprákari varð Hans Nolsøe – vanliga nevndur Suðuroyar-Hans, tí hann var ættaður úr Suðuroy.

Maðurin, ið hjálpti vestmenningum at fáa fatur á hesum orglinum, ið er eitt pípuorgul, var Jógvan Waagstein, lærari og tónaskald. Hann var eisini organistur í Havnar kirkju.

– Søgum um hetta orglið sigur, at tað frammanundan hevði staðið í Vartov-kirkjunni í Keypmannahavn, har navnframi N. F. S. Grundtvig var prestur, sigur Jóannes Fonsdal.

Hava ætlanir um nýtt orgul

– Men hetta vita vit ikki við vissu, so hetta er eisini ein av teimum spurningum, vit fegin vildu hoyrt okkurt um, um onkur veit okkurt at fortelja okkum ella uppáttur betur, um onkur hevur okkurt skrivligt tilfar um hetta.

Orglið, sum skjótt hevur verið í brúki í Vestmanna kirkju í skjótt 80 ár, um-

framt at tað hevur verið í brúki aðrastaðni frammanundan, er nú komið væl til aldurs.

Av tí sama hava vestmenningar í mong ár tosað um at fingið eitt nýtt pípuorgul í kirkjuna, men enn er ongan veg komið við hesum. Men ætlanirnar hava teir kortini framvegis, nú teir halda orglið hava tænt fyri seg gjøgnum øll hesi mongu ár.

Marie Tønnesen var doktarafriða

Umframt at hava fingið upplýsingar frá fólki, hevur arbeiðsbólkurin eisini fingið leitað sær ymist fram við egnari hjálpi – eitt nú á Landsbókasavninum í Havn.

Har fann bólkurin í árbókini »Den Danske Lægestand« fram til, hvør Marie Tønnesen var. Hon sat í kirkjuráðnum frá 1913 til 1917, men arbeiðsbólkurin visti ikki, hvør hon var.

Út frá árbókini um læknar í danska ríkinum, varð funnið fram til, at hon var doktarafriða í Vestmanna í hesum tíðarskeiðinum, hon hevur sitið í kirkjuráðnum.

Á Landsbókasavninum hevur eisini eydnast at finna tilfar um fyrstu føroysku gudstænastuna í kirkjunni, ið var trettandakvöld í 1928, og hevur arbeiðsbólkurin frá Landsbókasavninum fingið tilfar um prentaðu sangirnar, ið sungnir vórðu við hesa gudstænastuna.

– Tað er eisini líkt til, at prædikan hjá Jákupi Dahl prósti, ið hann helt hetta kvöldið, allarhelst er til onkustaðni, sigur Jóannes Fonsdal.

– Okkurt tilfar hava vit fingið um ungmannaafelagið Vesturskin, ið tók stig til hesa gudstænastu, men nógvar vantar okkum enn at fáa fatur á.

Við øðrum orðum hevði tað komið arbeiðsbólkinum sera væl við, um fólk vendu sær til teirra við teirri vitan, tey kanska hava um Vestmanna kirkju. Jú meira tilfar arbeiðsbólkurin fær at arbeiða við, tess betur og meira fullfíggið verður minnisritið, ið er ætlað at koma út, at kirkjan fer um fyrstu øldina.

hj.